

Column: Administratieve onvolkomenheid belangrijker dan grutto

10 oktober 2025 Politiek [2 reacties](#)

De rechter zet een streep door een kleinschalige proef om steenmarters weg te vangen. Wie de uitspraak leest zal zich afvragen of weidevogelbescherming überhaupt nog zin heeft.

Fauna4Life kreeg afgelopen week bij de rechter voor elkaar dat de provincie Friesland moet stoppen met het wegvangen van steenmarters. Vanaf 2017 werd hier juist op een kleinschalige wijze mee geëxperimenteerd, om de achteruitgang van de grutto te stoppen. Daarbij ging de provincie niet over één nacht ijs, omdat er een sterke juridische bewijslast nodig is voor dit soort ontheffingen.

Positieve resultaten

De provincie gaf alleen ontheffingen voor gebieden waar steenmarters aantoonbaar een belangrijke of de belangrijkste predator van weidevogels is. Boeren en weidevogelvrijwilligers moesten dat met camerabeelden aantonen. In sommige gebieden werd na één jaar al besloten tot het wegvangen van steenmarters, omdat het bewijs overduidelijk was. In andere gebieden duurde het iets langer voordat er toestemming kwam. Uiteindelijk werden er 21 weidevogelkerngebieden aangewezen door de provincie voor deze proef.

Het effect was bovendien groot. Er sneuvelden nog steeds nesten en kuikens door andere predatoren, maar het wegvangen van steenmarters zorgde voor het behoud van veel meer nesten. In november 2022 bleek het percentage van uitgekomen nesten toe te nemen van [28 procent naar 78 procent](#). Dat gaf de boeren, vrijwilligers en iedereen die weidevogels een warm hart toe draagt weer de hoop, dat alle inspanningen en uren die er in gestopt worden niet voor niets waren geweest.

Fauna4Life

Tot deze week. De [uitspraak van de rechter](#) sloeg in als een bom. En voor buitenstaanders is het ook niet te begrijpen. Zeker niet als je weet dat de Europese Commissie Nederland op de vingers tikte om meer inspanningen te plegen om grutto's te beschermen. Het is daarom interessant om goed naar de uitspraak van de rechter te kijken, om er achter te komen waarom het wegvangen van steenmarters niet meer mag.

Laat ik beginnen met de organisatie die de rechtszaak aanspande. Fauna4Life zetelt in Amstelveen en komt op voor alle dieren die in het wild leven. Op hun website staat: 'In het wild levende dieren, en de natuur om hen heen, worden in principe met rust gelaten. Deze dieren moeten de kans krijgen om in vrijheid te leven en te sterven. Alleen in het geval van dwingende redenen van groot openbaar belang, zoals gevaar voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid of belangrijke schade aan landbouwgewassen, kan het doden van dieren worden overwogen.'

De grondhouding is: blijf van wilde dieren af en als ze elkaar opeten is dat prima. Fauna4Life kan prima leven met het feit dat steenmarters grutto-eieren opeten. Ook als dat betekent dat de grutto steeds verder afneemt, want dat is een gevolg van hun grondhouding.

Leefgebieden

In de rechtszaak probeerde Fauna4Life aan te tonen dat de provincie Friesland ten onrechte ontheffingen verleende om steenmarters te vangen en te doden. Dat deed de organisatie door de rechter er op te wijzen dat de ontheffing niet voldeed aan het eigen beleid van de provincie. De rechter concludeerde net als Fauna4Live dat niet alle 21 gebieden waar een ontheffing voor is afgegeven voldoen aan de voorwaarden die de provincie zelf opstelde. Het criterium oppervlakte kuikenland (1,4 ha) en kruidenrijk grasland (0,7 ha) per gruttopaar wordt in elf gebieden niet gehaald. Verder wordt in een aantal gebieden evenmin voldaan aan de weidevogeldichtheid van tien grutto broedparen per 100 ha en 50 steltloper broedparen per 100 hectare.

Tenslotte zouden de gebieden 250 hectare groot moeten zijn, maar blijkt het in werkelijkheid om 100 hectare te gaan die vaak ook nog versnipperd ligt. De rechter concludeert daarom dat het weidevogelbeheer niet op orde is in deze gebieden.

Maar dit is niet de reden om een streep door de ontheffing te zetten. Citaat van de rechter: 'Door het college is met gegevens over verschillende geselecteerde gebieden en rapportages onderbouwd dat het nestsucces van weidevogels stijgt als de predatie door steenmarters afneemt. Ook blijkt uit

deze gegevens dat de dagelijkse overleving van weidevogels toeneemt. Het is gelet op de door het college overgelegde rapporten naar het oordeel van de rechtbank echter voldoende aannemelijk gemaakt dat het vangen en doden van steenmarters bijdraagt aan de bescherming van de weidevogels.'

429 steenmarters

De ontheffing sneuvelt op iets lulligs. De wet Natuurbescherming stelt strenge eisen aan het wegvangen van dieren en het aantal mag niet meer zijn dan strikt noodzakelijk. Tijdens de rechtszaak kon de provincie niet duidelijk maken of de weidevogels ook beschermd zouden zijn door minder dan 429 steenmarters weg te vangen. Je zou kunnen redeneren dat als er teveel steenmarters worden weggevangen, dat negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstelling van de steenmarter. Daar is hier geen sprake van, want daar keek de rechter ook naar.

De afweging die de rechter hier maakt is moeilijk te bevatten. Aan de ene kant stelt ze dat de leefgebieden niet voldoen aan de eisen die de provincie zelf stelt, maar overtuigd de spectaculaire verbetering van de nestoverleving. Tegelijk vindt de rechter dat de provincie had moeten aantonen dat het alleen kan met het vangen van minimaal 429 steenmarters. Wanneer er minder dieren zouden zijn weggevangen, was er natuurlijk ook minder resultaat geboekt. En dan zouden de cijfers de rechter wellicht weer niet overtuigd hebben.

Met deze uitspraak kan de rechter op zijn klompen aanvoelen dat het komend seizoen weer slechter gaat met de grutto. Tenzij de provincie snel met een nieuwe ontheffing komt en daarbij aantoont dat er minimaal 429 steenmarters weggevangen dienen te worden. En mocht uit het onderzoek blijken dat het alleen onderbouwd kan worden met 300 steenmarters, ik noem maar even een getal, dan kan de provincie daarvoor gaan. Maar of dat haalbaar is, is onzeker.

Het gevolg is wel dat de kans steeds groter wordt dat boeren en vrijwilligers het bijltje erbij neergooien. En als er geen steenmarters meer worden gevangen, sneuvelen er weer meer nesten. Dus beter met de grutto gaat het dan in ieder geval niet.

Tekst: Robert Ellenkamp

Opgeleid tot ruimtelijk planoloog, maar geboren met een journalistiek hart. Sinds 1999 werkzaam bij Agrio. Eerst als journalist en later als coördinator van de regionale vakbladen. Sinds 2009 verantwoordelijk voor alle redactionele...

Beeld: Robert Ellenkamp